

Co přináší novelizace zákona o významné tržní síle?

Dne 30. 11. 2022 byl ve Sbírce zákonů publikován zákon č. 359/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**novela**“), jehož hlavním cílem je transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2019/633 ze dne 17. dubna 2019, o nekalých obchodních praktikách mezi podniky v zemědělském a potravinovém řetězci (dále jen „**Směrnice**“).

Novela přináší významné změny zákona č. 395/2009 Sb. o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, mezi které patří rozšíření působnosti zákona na nové subjekty, doplnění seznamu nekalých obchodních praktik a upřesnění povinných náležitostí ve smlouvě mezi dodavatelem a odběratelem.

Významná tržní síla

Dosud se zákon o významné tržní síle vztahoval jen na velké firmy s ročním obratem přes 5 mld. Kč, tedy pouze na 12 největších obchodníků. Na základě novely je stanoveno, že významnou tržní sílu mají v určitých případech i subjekty s obratem od 2 milionů EUR (tedy asi 51 milionů Kč) za poslední účetní rok. Působnost zákona bude tedy rozšířena přibližně o 800 dalších společností.

Nově se významná tržní síla definuje pomocí poměrování obrátových sil odběratele a dodavatele. Jedná se o relativní koncept významné tržní síly, kdy je převzato ze Směrnice pět obrátových pásem od 2 mil. EUR do 350 mil. EUR stanovených pro odběratele vůči obrátům dodavatele. Tento koncept poměrování obrátových sil odběratele a dodavatele znamená, že pokud má odběratel tržní sílu dle stanoveného rozmezí, musí se řídit zákonem, je-li jeho dodavatel obrátově slabším partnerem.

Obrátová pásma jsou stanovena tak, že významnou tržní sílu má:

odběratel, jehož roční obrat činí	vůči dodavateli, jehož roční obrat činí
více než 2 mil. EUR	méně než 2 mil. EUR
více než 10 mil. EUR	více než 2 mil. EUR, ale méně než 10 mil. EUR
více než 50 mil. EUR	více než 10 mil. EUR, ale méně než 50 mil. EUR
více než 150 mil. EUR	více než 50 mil. EUR, ale méně než 150 mil. EUR
více než 350 mil. EUR	více než 150 mil. EUR, ale méně než 350 mil. EUR

Při stanovení ročního obratu je nutné přihlédnout i k tomu, zda se jedná o partnerské či propojené podniky. Dále je také nutné určit, zda se podnik nachází v alianci dodavatelů či v alianci odběratelů, protože od těchto skutečností se odvíjí způsob určení ročního obratu podniků.

Zachování hranice 5 mld. Kč při stanovení významné tržní síly

Nad rámec Směrnice zůstalo zachováno, že významnou tržní sílu vůči všem mají (i) odběratelé, jejichž roční obrat na území České republiky přesáhne 5 mld. Kč, (ii) odběratelé, kteří jsou ovládáni osobou a jejichž roční obrat na území České republiky nepřesáhne 5 mld. Kč, pokud jejich obrat společně s obratem ovládající osoby přesáhne 5 mld. Kč, nebo (iii) nákupní aliance, u které společný obrat jejich členů na území České republiky přesáhne 5 mld. Kč.

Stejně jako u výše uvedeného způsobu stanovení významné tržní síly je při stanovení ročního obratu v České republice nutné přihlédnout i k ročním obrátům na území České republiky u partnerských a propojených podniků odběratele.

Nekalé obchodní praktiky

V dosud platném znění zákona o významné tržní síle je obsažen demonstrativní výčet situací, které se považují za zneužití významné tržní síly. Toto novela nahrazuje taxativním, tedy úplným a konečným výčtem nekalých obchodních praktik, který nelze dále rozšiřovat.

Novela rozděluje nekalé obchodní praktiky na ty, které jsou zakázané vždy (tzv. black list – obsažen v § 4 odst. 2) a na podmíněné nekalé obchodní praktiky (tzv. grey list – obsažen v § 4 odst. 3), které jsou zakázané, pokud před zahájením dodávek zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo poskytnutím souvisejících služeb nebyly podmínky jejich dodávek nebo poskytnutí písemně sjednány.

Mezi nekalé obchodní praktiky, které Směrnice nově zavádí, patří například:

- svévolná změna smluvních podmínek nákupu nebo prodeje zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků odběratelem s významnou tržní silou bez předchozí dohody s dodavatelem;
- vázání souhlasu s uzavřením smlouvy o nákupu nebo prodeji zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků nebo poskytnutím souvisejících služeb na podmínku odběru dalšího plnění – typicky se jedná o svázání rámcové smlouvy o dodávkách potravin se smlouvou o poskytování nejrůznějších plnění pro dodavatele neprospěšných;
- vyžadování platby nebo jiného plnění, které nesouvisí s nákupem nebo prodejem produktů či služeb, například se může jednat o platby za propagaci, uvádění výrobků na trh nebo zařazení produktů do nabídky;
- hrozba nebo uplatnění odvetných opatření v případě, kdy dodavatel odběratele s významnou tržní silou využívá svá smluvní nebo zákonná práva; mezi odvetná opatření může spadat vyřazení produktů z nabídky, snížení objednaného množství zboží nebo zastavení poskytování některých služeb dodavateli;
- zrušení objednávky zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků podléhajících rychlé zkáze v době kratší než 30 dnů před dnem jejich dodání; smyslem je vyloučit jednání odběratele s významnou tržní silou spočívající v přenesení všech rizik souvisejících s neprodáním dříve objednaných produktů nebo výrobků podléhajících rychlé zkáze na dodavatele;
- neoprávněné získání, využití nebo zpřístupnění obchodního tajemství dodavatele odběratelem s významnou tržní silou, což poskytuje zvýšenou ochranu obchodního tajemství dodavatele.

Povinné náležitosti ve smlouvě mezi dodavatelem a odběratelem

Novela zákona o významné tržní síle zavádí z důvodu vyšší transparentnosti povinné náležitosti smlouvy u odběratelů s významnou tržní silou a jejich dodavatelů, pokud je předmětem smlouvy nákup, prodej, zpracování nebo distribuce zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků či příjem a poskytování služeb nebo zprostředkování těchto činností.

I nad rámec požadavků Směrnice je stále zachována povinná písemná forma, která se vztahuje na všechny fáze smluvního jednání a je stanoveno, že smlouva musí být uzavřena před zahájením dodávek nebo zpracováním zemědělských produktů nebo potravinářských výrobků anebo před přijetím nebo poskytnutím souvisejících služeb.

Obsahem smlouvy musí být dle zákona (i) podrobné informace o ceně a její splatnosti, přičemž až na výjimky nesmí být splatnost delší než 30 dnů ode dne doručení faktury, (ii) v případě koupě specifikace jejího předmětu a množství, (iii) případné určení související služby a (iv) specifikace nákupní akce, pokud je ujednána.

Dozor a přestupky

Dozor nad dodržováním zákona o významné tržní síle stále vykonává Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, který musí nově vydávat a zveřejňovat výroční zprávu o své činnosti, jejíž obsahem je zejména počet obdržených podnětů a počet zahájených a ukončených správních řízení. Úřad pro ochranu

hospodářské soutěže má také povinnost zveřejňovat vydaná pravomocná rozhodnutí na internetových stránkách.

Úprava přestupků je zachována v zásadě ve stejném rozsahu, jak je zákon o významné tržní síle stanovoval dosud. Novelou dochází pouze k terminologickým úpravám.

Závěr

Nejvýznamnější změna, kterou novela zákona o významné tržní síle přináší, je nová definice a způsob určování subjektů, které mají významnou tržní sílu, čímž dojde k výraznému rozšíření působnosti zákona.

Doporučujeme, aby subjekty, které budou nově do této definice spadat a stejně tak i subjekty, které již významnou tržní sílu měly, nepodcenily nastudování povinností a zákazů, které s tímto jejich postavením souvisí. Zejména je vhodné zaměřit se na taxativně stanovené nekalé obchodní praktiky a na pravidla uzavírání smluv a jejich povinné náležitosti.

Vzhledem k tomu, že novela zákona o významné tržní síle byla ve Sbírce zákonů publikována dne 30. 11. 2022, nastane účinnost zákona dne 1. 1. 2023.

V případě, že byste měli k novele zákona o významné tržní síle jakékoli dotazy, jsme Vám plně k dispozici.

Mgr. Jakub Málek
managing partner
malek@plegal.cz

Mgr. Tereza Dvořáková
advokátka
dvorakova@plegal.cz

Mgr. Kateřina Roučková
advokátní koncipientka
rouckova@plegal.cz